

A KIRÁLYI OLTÁR

(részletes leírás)

A Megyeházán 2010. április 23-án, 12 órakor avatásra és szentelésre került **KIRÁLYI OLTÁR a Székesfehérváron 997 és 1540 között eltemetett uralkodóink és hozzátartozóik kegyeleti oltára.** Emblematikus erejét, jelentőségét tekintve csak Ohmann Béla „Fehérvári jog” című (a közbeszédben „Országalmának” nevezett) emblematikus erejű alkotásához mérhető.

A műalkotás egyrészt tiszteletadás a hajdan nagy, sikeres és szabad nemzetünk szuverén 500 éve, s az azt személyükben megtestesítő uralkodóink előtt. Másrészt viszont, az alkotók szándéka szerint lelkiismeret furdalásra - és annak nyomán tisztességes cselekvésre - készítő szembesítés is egyfelől a fennkölt „királyok városa”, a magasztos „Szent István királyunk öröksége” hívó szavak és a végakaratok szerint Székesfehérváron eltemetett uralkodóink, illetve hozzátartozóik földi maradványainak jelenlegi, civilizált, keresztény nemzethez méltatlan sorsa között.

A gótikus szárnyas oltár megoldással végre nem csupán szavakban, történeti tárgyú munkákban „emeljük oltárra” uralkodóinkat, hanem valóságban is. Egyben e megoldás valóban királyokhoz, királynékhoz méltó kegyeleti helyet is eredményezett, hiszen a hajdani, templomi építáfiumok mintájára mindazon individuális jeleket hordozza valamennyi elhunyt személy vonatkozásában, amely a helyszínen emlékmécsesek gyűjtését, koszorúk elhelyezését természetes módon válthatja ki. Következzék ezután az oltár egyes szerkezeti elemeinek részletesebb bemutatása.

Az oltár csúcsait díszítő „enkolpionok”:

III. Béla lovagkirályunk sírmellékletében megtalált görög mellkeresztet, valamint a koronázó templom főhajójának oszloppilléreit és Géza nagyfejedelemünk négykaréjos keresztény templomának alaprajzát egyaránt idézik az oltár csúcsait ékesítő enkolpionok.

Az oltár baloldali szárnyának enkolpionján a koronázási jogar (*sceptrum*) felső rozettáján látható végtelenített, gyöngyözött, mágikus szalagdísz fut körül, s mintegy keretbe foglalja a koronázási palást (*casula*) trónon ülő Krisztust ábrázoló részletét az azt szegélyező latin hexameterrel, mely így szól: *SESSIO REGNANTEM XPM (Christum) DOMINANTEM*. (Ülve mutatja a trónus a rajta uralkodó Krisztust.) A jogar mágikus szalagja és a koronázási palást említett részlete közötti teret a Szent Korona ún. „görög korona” elemének tetején váltakozva ismétlődő tűzzománc motívumok töltik ki.

Az oltár középső csúcsát díszítő – a szárnyakénál nagyobb- enkolpionon a fent említett, jogarról ismert mágikus szalagdísz által körbezárva a koronázási palástról ismert, az ellenségein győzedelmeskedő Krisztus képe jelenik meg, s körülötte a latin hexameter: *HOSTIBUS EN XPISTUS (Christus) PAOSTRATIS (prostratis) EMICAT ALT (altus)*. (Lába alatt ellenség, fényben a krisztusi fenség.) E központi kép és a mágikus szalagdísz közötti félkörívekben a Szent Korona központi, felülnézeti zománcképét (a kereszt alapjául szolgáló trónon ülő Krisztus ábrázolását) kiegészítő motívumok, a Nap, a Hold és az olajfák töltik ki.

Az oltár jobboldali szárnyának csúcsán látható enkolpion jogarról ismert mágikus szalagdísz által körbezárt térben a koronázási palástról ismert Pantokrátor ábrázolás (lába előtt a Szent Kehellyel) jelenik meg a hozzá tartozó latin hexameterrel, mely így hangzik: *DAT SUMMO REGI FAMULATUM CONCIO (contio) CELI (caeli)*. (Egybegyűlők szolgálnak a legfőbb égi királynak.) E központi kép és mágikus szalagdísz közötti fél karéjokat a baloldali szárny enkolpionjánál említett, Szent Koronáról származó motívumok teszik teljessé.

A 26 portré:

Az oltáron időrendi sorrendben a Székesfehérváron eltemetett (ma tömegsírban, vagy végakaratok ellenére Székesfehérvártól távoli helyszínen „nyugvó”) uralkodóink és hozzátartozóik az alábbiak szerint jelennek meg:

Géza nagyfejedelemünk és hitvese, Sarolt nagyasszonyunk,

Szent Imre hercegünk és édesapja, Szent István királyunk,

Könyves Kálmán királyunk és hitvese, Felícia királynénk,

Álmos hercegünk (horvát király) fiával, Vak Béla királyunkkal és menyével, Ilona királynénkkal,

II. Géza királyunk és hitvese, Eufrozina királynénk,

II. László és IV. István királyaink,

III. Béla lovagkirályunk és hitvese, Antiochiai Anna királynénk, valamint unokájuk, az 5 éves

III. László gyermekkirályunk,

I.Károly (Caroberto) király első feleségével, Mária királynénkkal, valamint fiával, Nagy Lajos lovagkirályunkkal és az ő 8 éves kislányával, Katalin hercegnővel,
Hunyadi Mátyás királyunk,
Habsburg Albert király,

II.(Jagelló) Ulászló királyunk és hitvese, Candalei Anna királynénk fiukkal, II.Lajos királyunkkal, s végül, időben utolsó nemzeti királyunk, Szapolyai János . (Közülük Géza nagyfejedelemünket és hitvesét, Sarolt nagyasszonyunkat a mai székesegyház előtti területen állott négykaréjos templomban , míg Eufrozina királynénkat utóbb az általa Székesfehérváron alapított ispotályos rendházban temették el, míg a többi, 23 személy végakarát szerinti nyughelye a koronázó-királyi temetkező bazilika volt. Utóbbiak közül a mindmáig egyedül azonosított III.Béla lovagkirályunk és hitvese, Anna királynénk földi maradványait végakarátukat semmibe véve szállították el innen, s jelenleg is Budapesten vannak, míg a többiek földi maradványai, egyéb, a koronázó bazilika romterületén talált személyek csontjaival együtt a vár hajdani vizes árkanak helyén 1938-ban kialakított tömegsírban, 2000. óta 216 db, leplombált fémládában vannak.)

Az ábrázolás módja:

Valamennyi portré a történelmi hitelesség igényével, mintegy 3 éves, célirányos történelmi, ikonográfiai kutatást követően készült. Ebből következik, hogy e portrék mentesek a Képes Krónika, a Thuróczy Krónikák, a Nádasy –féle Pantheon királyábrázolásainak tévedéseitől. A Királyi Oltáron minden ábrázolt személy olyan öltözékben , olyan jelvényekkel , olyan hajviselettel stb. van jelen, ami s ahogyan az ő korában valóban létezett. Az ábrázolt személyek nem idősebbek , vagy fiatalabbak a portrékon, mint amilyenek a valóságban törvényes koronázásukkor , vagy éppen halálukkor voltak. (Pl. II. Lajos királyunk a róla készült portrén kevesebb,mint 20 éves. A róla fennmaradt ábrázolásokról rendre 30-35 éves férfi tekint ránk, holott 20 éves volt, mikor ama végzetes ütközetre sor került Mohácsnál, ahol máig tisztázatlan módon odaveszett.)

Mínt hogy az ábrázolt személyek közül a saját korukból nagyon kevés személy hitelesnek elfogadható ábrázolása maradt fenn (t.i. csupán Mátyás királyról, Habsburg Albert királyról, Szapolyai János királyról) fontos volt az egyes korabeli „személyleírások” figyelembe vétele éppúgy, mint III.Béla lovagkirályunk és hitvese, Anna királynénk esetén a koponyáik alapján róluk készült arekonstrukciók.

A portrékat mintegy visszahitelesítik az egyes ábrázolt személyek által valóban használt címerek. (érdekesség, hogy pl. a közvélekedéssel ellentétben I.Károly (Caroberto) király címere nem volt azonos a fia, Nagy Lajos lovagkirályunk által használt címerrel, tehát a történelmi valóság az, hogy nem beszélhetünk megalapozottan magyarországi Anjou-címerről, legfeljebb a magyarországi Anjouk címereiről.) Hosszas és célirányos heraldikai kutatásaink éppúgy fontosak voltak, mint e személyi körben végzett numizmatikai kutatásaink. (Ez utóbbi körben szerzett ismeretek visszaköszönek az egyes portrék valóságosan személyhez kötött latin,vagy görög feliratain, de még e feliratok betűtípusain is.)

Az oltár tengelyében a magyar királyok egyik hajdani uralkodói jelvénye, a LANCEA REGIS, azaz királylándzsa rekonstrukciója látható, melyen a koronázó templom területén eltemetett uralkodóink, hercegeink neveivel és főbb évszámaival ellátott gyászszalagok láthatók. (A királylándzsa rekonstrukciót szintén hosszas inszignia- kutatásunk előzte meg.)

Az oltár talapzata:

Az oltár talapzatának jobboldalán olvasható latin szöveg:

„MENTEM SANCTAM ,SPONTANEAM ,HONOREM DEO ,ET PATRIAE LIBERATIONEM”
(*Szent és kész elmét, tiszteletet Istennek, szabadságot a hazának.*)

Az oltár talapzatán, elől nézetben jobbra I.(Hunyadi) Mátyás királyunk temetési pajzsának múzeumi minőségű rekonstrukciója látható,mely a Párizsban, a Musée d’Artillerie-ben őrzött eredeti pavise alapján készült. Ennek körirata: „ALMA DEI GENITRIX MARIA INTERPELLA PRO REGE MATHIA” (*Istennek kegyes Szülőanyja, Mária, járj közben Mátyás királyért*) .Mellette balra pedig ugyanezen királyunk XIX. század derekán még a bécsi városházán volt pajzsának (ma már csak Dörre Tivadar rajzáról ismert) , az említett halotti pajzs méretére kicsinyített másolata látható azzal a körirattal, amely Mátyás királyunk másik, 1631-ben még Sopron város tulajdonában volt , azóta ismeretlen sorsú halotti pajzsának körirata volt, azaz: „SANCTA DEI GENITRIX MARIA INTERPELLA PRO REGE MATHIA” . (*Istennek Szent Szülőanyja, Mária, járj közben Mátyás királyért.*)

Az oltár talapzatának baloldalán olvasható gót betűs szöveg a következő:

A SZÉKESFEHÉRVÁRON ELTEMETETT URALKODÓINK ÉS HOZZÁTARTOZÓIK
KEGYELETI OLTÁRÁT ÁLLÍTOTTA A III.BÉLA LOVAGREND HANKÓ ILDIKÓ ÉS
DR.KISZELY ISTVÁN ANTROPOLÓGUSOK KEZDEMÉNYEZÉSÉRE, DR.BALOGH IBOLYA,
A FEJÉR MEGYEI KÖZGYŰLÉS ELNÖKE ÉS DR.MENNER JUDIT, A SZÉKESFEHÉRVÁRI
VÁROSI BÍRÓSÁG BÍRÁJA TÁMOGATÁSÁVAL, BÍRÓ JÁNOS ESZTERGÁLYOSMESTER,
SCHILLI GÁBOR ÉS SÁRVÁRI ISTVÁN ASZTALOSMESTER, VALAMINT DR.TÖPLER
LÁSZLÓ ÜGYVÉD MUNKÁJÁVAL III.BÉLA LOVAGKIRÁLYUNK HALÁLÁNAK 814.
ÉVFORDULÓJÁN, 2010.ÁPRILIS 23-ÁN”